

L'ESFORÇ INDIVIDUAL EN EL PROCÉS D'APRENENTATGE

TRES REFLEXIONS AL VOLTANT DE L'EDUCACIÓ I DE LA TRANSMISSIÓ DE LA CULTURA EN L'ÀMBIT FAMILIAR I A L'ENSENYAMENT

Al llarg dels últims trenta anys, els instituts d'ensenyament mitjà del nostre país han passat de ser uns serveis a l'abast només d'uns sectors determinats de la nostra societat a acollir la totalitat de la població escolar entre dotze i setze anys. També durant aquest període, cada cop més professionals de l'ensenyament han denunciat la degradació de les relacions escolars i el baix nivell que hi ha tant a l'ESO (ensenyament secundari obligatori) com al batxillerat. Publiquem tres reflexions sobre l'ensenyament escrites per un professor d'institut que ha estat trenta-cinc anys fent classe.

FRANCESC PRAT > TEXT

Generacions

«Una nueva generación más preparada nos pide paso...»

AZORÍN

El desig que la generació següent sigui millor que la nostra es deu anar repetint enllà dels segles. Tenir la sensació que serà així ens fa creure que hem fet bé la feina fonamental: deixar millor el planeta, la societat...

Molts professors que hem estat en contacte intens amb els joves i que temim com a motiu d'orgull haver exercit en aquests temps a pesar de la LOG-

SE i dels errors profunds dels polítics i pedagogs amb poder, dubtem que puguem repetir les paraules d'Azorín.

És evident que les noves generacions han tingut més possibilitats: avenços tecnològics d'abast incalculable, com la informàtica, llibertat individual des de ben petits... Però l'evolució de la història no és una fletxa cap endavant, com creien els marxistes o els il·lustrats. Atenes

passà en ben poc temps de ser l'origen de la societat moderna a convertir-se en un racó d'un imperi, el romà, que només sabé assimilar-ne alguns valors. Després va caldre esperar a la Florència del segle XIV, però també durà ben poc, i fou el Vaticà el que n'assimilà alguns valors i en destruï la majoria. Per anar endavant cal saber molt bé què cal canviar i què conservar. És fonamental l'encert amb què s'encaren les dificultats que van apareixent.

Els pedagogs i polítics amb poder, tornant a l'ensenyament, han destruït molt el dia a dia a les escoles perquè no coneixien els nens i adolescents per a qui legislaven: el desig de satisfacció immediata, la falta de valoració de l'esforç, la dispersió fàcil en què poden

Els pedagogs i polítics amb poder han destruït molt el dia a dia a les escoles perquè no coneixien els nens i adolescents per a qui legislaven

BERTRAN CAZORLA - ACN

>> *Classe d'ESO en un institut.*

caure amb tanta llibertat i tanta tecnologia al seu entorn... L'error més greu de l'atmosfera pedagògica de la LOGSE i totes les legislacions posteriors ha estat voler deslligar de cada noi la gran responsabilitat que té davant del seu procés d'aprenentatge i, per contra, haver volgut fer creure que el professor, si és competent, pot amb tot. Per això es van eliminar els exàmens de setembre, que podien ajudar a reeducar un noi que no havia treballat durant el curs; o per això hi ha alumnes que van passant cursos des de ben petits sense haver assolit els coneixements bàsics, amb la conseqüència d'impossibilitar-los l'aprenentatge en els cursos superiors; tampoc els podem orientar a partir de 14 anys cap a centres especials on s'estudii i es treballi alhora. En definitiva, com predicaven tot el dia els de Rosa Sensat i molts de la Bofill, s'ha fet creure a l'alumne que la responsabilitat personal és molt secundària en el

procés d'aprenentatge; però aquestes institucions estaven plenes de persones desfasades i pedagogs que fugien de les classes quotidianes, i que pensaven encara en els nens de la República i de la postguerra, quan en realitat els alumnes del moment tenien els defectes i les qualitats oposats a aquells, ja que el canvi sociològic havia estat tan profund en les relacions familiars i escolars que havia transformat radicalment la personalitat de la majoria de noies i nois.

El pas de la cultura d'una generació a una altra també s'ha dificultat per la manca de cànons culturals i pel fet de demanar opinió a qui no té informació

El pas de la cultura d'una generació a una altra també s'ha dificultat per la manca de cànons culturals; i pel fet de demanar opinió a qui no té informació. A més, assignatures amb un clar eix cronològic com la literatura o l'art, amb la LOGSE s'estructuraven segons gèneres literaris que no permetien entendre conceptes com els d'*originalitat, innovació, canvi...* Tot plegat ha fet que es posi tot al mateix nivell.

El concepte d'*excel·lència* el van començar a introduir quan la devastació era evident, fa tot just un any. Ara, si de veritat es vol recuperar aquesta institució fonamental de la societat, s'ha de fer sobre la idea d'esforç individual, la intel·ligència i la necessitat de concentració de l'alumne; i s'ha de partir del reconeixement que la responsabilitat fonamental, en el procés d'aprenentatge, és la del mateix alumne, ja que sense assimilació d'idees no hi ha saber.

Kierkegaard

Moltes vegades m'ha vingut a la memòria un breu fragment subjectiu que va escriure Kierkegaard en els seus diaris: «Mai he sentit l'alegria de ser nen. Les tremendes penes que sofria pertorbaven la tranquil·litat que és pròpia de l'existència d'un nen, aquesta capacitat per aplicar-se per un mateix, etc., per donar alegria al propi pare; perquè la meua inquietud em portava sempre a viure fora de mi mateix».

En l'etapa en què dins meu pesaven fonamentalment les relacions filial-paternes aquestes paraules eren un consol davant les ineficiències, els errors i altres menes de penúries.

I ara, als seixanta, que em pesen més les relacions paterno-filials i haver intentat com a professor ajudar a trobar camins a adolescents dels anys 70, 80, 90 i 00, penso: com pot ser que els joves no s'adonin de la importància que tenen ells mateixos en la formació de la seva personalitat i la seva trajectòria vital? No entenc per què confien tant en els pares, en l'entorn, com si gairebé tot els hagués de venir de fora, en lloc de responsabilitzar-se. No s'adonen que cal distingir entre allò que depèn i allò que no depèn de la nostra voluntat?

NIELS CHRISTIAN KIERKEGAARD

>> *Esbós de Søren Kierkegaard.*

I em dic: que ridícul que era Kierkegaard escrivint, mentre es gastava els diners del seu pare, amb reflexions com la citada. I quin destí més curiós que morís just quan acabava de retirar del banc l'última quantitat heretada! Ja podem estar agraïts a Kierkegaard pare: sense ell no hauríem tingut una obra tan existencial i avançada al seu temps com la del seu fill.

Cal educar amb intel·ligència i amor

Ales societats antigues les institucions i els mites o els déus dirigien l'individu, de fet l'anul·laven. El dinamisme i la major possibilitat de ser lliure i feliç que penssem que ofereix la societat moderna es deu a la creença que l'individu actua amb intel·ligència i bona voluntat, i això li permet anar-se adaptant a la realitat en cada circumstància. Si la societat estigués formada per persones lliures, intel·ligents, raonables i amb bona voluntat, és evident que les institucions i especialment els mites hi tindrien una funció residual, ja que no ens regiríem, en el moment de decidir, per arquetips o patrons establerts; ni tampoc acceptaríem els dictats de cap autoritat cega i allunyada.

Els soldats i els sacerdots, els dos puntals de la societat antiga, servidors del Déu-Papa i del rei o l'emperador, tenien el denominador comú d'haver de renunciar al seu jo i seguir fins a la mort consignes anul·ladores: «Todo por la patria» per als soldats i vots d'obediència i castedat per als sacerdots i religiosos; el primer per controlar l'individu i els segons per reforçar el primer dificultant la realitat.

>> *Visita del conseller d'Ensenyament a un institut.*

zació personal amb una parella i una família si ho desitjaven. Aquest model dels imperis antics és oposat als ideals de la societat moderna, basada en ciutadans lliures capaços d'equilibrar drets i deures, i de buscar solucions intel·ligents i eficaces a les dificultats després de fer anàlisis adequades.

Molts professors conscients de la realitat actual i molts pares moderns que han educat les noves generacions amb tolerància, però, han experimentat que alguns fills i alumnes utilitzen la llibertat per destruir-se i destruir. Ens ha passat com als marxistes que volien creure que els proletaris eren tots bons. Abans se solia dir que l'amor genera amor i l'odi, odi; però ara hem descobert que l'amor sense intel·ligència pot generar monstres: nens que es creuen amb tots els drets perquè sempre se'ls ha protegit i ajudat; adolescents que, a la mínima frustració, en lloc de veure que ells no han actuat bé o que s'ha d'aprendre a acceptar contrarietats, acusen els pares o l'entorn de la seva manca d'exigència personal. I en aquesta dificultat d'educar en l'exigència per convertir-se en un individu independent i lliure tenim el gran problema que demana solucions urgents en els àmbits familiar i educatiu. I de moment la majoria de bons professors i pares responsables només es troben que, perquè el seu fill no tingui un ac-

JORDI PUJOLAR - ACN

>> *Els ordinadors han arribat en algunes aules.*

cident quan beu, s'allarga l'horari del metro fins a la matinada, de manera que es fa habitual poder emborratxar-se o drogar-se cada cap de setmana tota la nit. I com que els professors no poden orientar els nois que no vo-

len estudiar cap a estudis més pràctics a partir dels catorze anys, els han d'aguantar distorsionant les classes i dificultant l'aprenentatge dels seus companys; actualment hi ha elevats percentatges d'alumnes objectors amb tots els professors i totes les assignatures. Tampoc els poden fer estudiar a l'estiu per als exàmens de setembre si no han aprofitat el curs. I està mal vist fer-los repetir curs per no impossibilitar que puguin seguir bé el curs següent. Molts pedagogs solen argumentar que repetir a l'ESO no dona resultat, i tenen raó, perquè aquests estudiants haurien d'haver repetit a primària, i a tercer o quart d'ESO ja fa tres cursos que han perdut no només els hàbits sinó també els coneixements i per tant la possibilitat per seguir i entendre les classes.

Per a la majoria de professionals de l'ensenyament amb contacte constant amb els pares és urgent, si volem que no es destrueixin els avenços de la modernitat, anar construint uns marcs de comportament social eficient, que permetin posar límits civilitzats a la deixadesa i a la falta d'exigència personal de molts adolescents que se'ns perden i tindran moltes dificultats per assolir una vida independent i adulta.

Francesc Prat és poeta i exprofessor d'institut.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ

